

Doç. Dr. Mehmet ÜÇER

**ROMA HUKUKUNUN
AVRUPA'DA KANUNLAŞTIRMA
HAREKETLERİNİ VE HUKUK
BİLİMİNİ ETKİLEME SÜRECİ**

onikilevha
11000 11 1000000 1 01110 01 0001 01 01 01 01

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
İÇİNDEKİLER.....	IX
KISALTMALAR.....	XV
§ 1. GİRİŞ.....	1
§ 2. AVRUPA'DA MODERN	
KANUNLAŞTIRMALARI	
(KODİFİKASYONLARI) ETKİLEYEN	
HUKUK OLARAK ROMA HUKUKUNUN	
TARİHSEL GELİŞİM SÜRECİ: DOĞUŞU-	
YÜKSELİŞİ VE ÇÖKÜŞÜ.....	7
I. GENEL OLARAK	7
II. ROMA HUKUKUNUN DOĞUŞU: ESKİ	
HUKUK DÖNEMİNE (MÖ 753-MÖ 150)	
KISA BİR BAKIŞ	9
III. ROMA HUKUKUNUN YÜKSELİŞİ:	
KLASİK HUKUK DÖNEMİ (MÖ 150-MS 235)	12
A. GENEL OLARAK	12
B. KLASİK DÖNEMİN HUKUK KAYNAKLARI... 14	
1. Kanunlar (Leges)	14
2. Plebisitler.....	18
3. Senato Kararları.....	18
4. Princeps Emirnameleri.....	20
a. Talimat (Mandatium):	21
b. Beyanname (Edicta) :	22

c. Karar (Decretum):	23
d. Cevap (Responsa) ve Mektuplar (Epistulae):	24
5. Praetor Hukuku ve Beyannameleri	25
6. Hukuk Bilimi (Iurisprudencia)	29
a. Genel Olarak Hukuk Bilimi.....	29
b. Hukukçuların Eserleri ve Faaliyetleri	
Sonucu Ortaya Çıkan Hukuk Kaynakları	33
aa. Bu Dönemdeki Önemli Hukukçular	33
bb. Hukukçuların Genel Olarak Fonksiyonları ve Faaliyetleri	38
i. Interpretare (Yorum):	38
ii. Respondere (Hukukî sorulara cevap vermek):.....	38
iii. Cavere (Hukukî işlemlere şekil vermek):.....	39
iv. Agere (Dava Şekillerini Hazırlamak)	39
v. Scribere (Hukukî Konularda Yazmak/ Hukukî Literatür).....	40
vi. Docere (Hukuk Öğretimi Yapmak):	40
cc. Klasik Dönem Literatürü	41
i. Sorunlu Literatür:	41
ii. Yorumlar (Commentarii):	41
iii. Monografiler:	42
iv. Ders Kitapları:	42
v. Notlar ve Özetler:	42
vi. Pratisyen Materyaller:	42
c. Hukuk Okulları	43
d. İmparator Adına Cevap Verme İmtiyazı (Ius Publice Respondendi).....	45
7. Örf ve Âdetler.....	47
IV. ROMA HUKUKUNUN ÇÖKÜŞÜ: POST- KLASİK DÖNEME (MS 235- 476) KISA BİR BAKIŞ	48
A. GENEL OLARAK.....	48

B. LEX CITATIONIS (HANGİ HUKUK KAYNAKLARINA BAŞVURULACAĞINA DAİR KANUN).....	49
C. ROMA VULGAR HUKUKU VE ROMA HUKUKUNUN VULGARLAŞMASI (VULGARRECHT UND VULGARISIERUNG)..	51
§ 3. ROMA HUKUKUNUN IUSTINIANUS KODİFİKASYONUNA KADAR OLAN SÜRECİ VE BİLGİ KAYNAKLARI.....	55
I. IUSTINIANUS'TAN ÖNCEKİ DÖNEMDE YAPILAN HUKUK DERLEMELERİ.....	55
A. CODEX GREGORIANUS.....	55
B. CODEX HERMOGENIANUS.....	55
C. CODEX THEODOSIANUS.....	56
D. NOVELLAE LEGES	57
E. FRAGMENTA VATICANA.....	58
F. COLLATIO LEGUM MOSAICARUM ET ROMANUM.....	58
II. BATI ROMA İMPARATORLUĞUNUN YIKILIŞINDAN IUSTINIANUS KODİFİKASYONUNA KADAR GEÇEN DÖNEMDE (MS 476-527) BATI AVRUPADAKİ BAZI GELİŞMELER VE ÇIKARILAN KANUNLAR.....	59
A. GENEL OLARAK	59
B. BU DÖNEMDE ÇIKARILAN BAZI KANUNLAR	61
1. Roma Barbar Kanunları (Die Leges Romanae Barbarorum)	61
2. Barbar Kanunları (Die Leges Barbarorum).....	63
§ 4. ROMA HUKUKUNUN IUSTINIANUS DÖNEMİNDE KODİFİKASYONU	65
I. GENEL BAKIŞ	65
II. IUSTINIANUS'UN AMACI	68

III. KLASİK HUKUK BİLİMİ VE KODİFİKASYON.....	69
IV. IUSTINIANUS KODİFİKASYONU VE O ZAMANKİ MAHKEMELER.....	69
V. KODİFİKASYONUN DÜŞÜNCE YAPISI.....	70
VI. IUSTINIANUS KODİFİKASYONU: CORPUS IURIS CIVILIS	72
A. CODEX	72
B. DIGESTA.....	74
C. INSTITUTIONES.....	77
D. NOVELLAE	79
§ 5. IUSTINIANUS HUKUKUNUN AVRUPA'DA YENİDEN CANLANMASI	81
I. GENEL OLARAK.....	81
II. AVRUPA DEVLETLERİNDE IUSTINIANUS KODİFİKASYONUNUN CANLANMASI	82
A. BİZANS, BALKANLAR VE DOĞU AVRUPA'DAKİ DURUM	82
B. İTALYA'DAKİ DURUM.....	83
C. FRANSA VE İSPANYA'DAKİ DURUM.....	84
D. KUTSAL ROMA İMPARATORLUĞU (ALMAN ULUSU).....	86
E. DİĞER BAZI AVRUPA ÜLKELERİNDEKİ DURUM.....	90
F. İNGİLTERE'DE ROMA HUKUKUNUN ETKİSİ	92
§ 6. IUSTINIANUS DERLEMESİNİN AVRUPA HUKUK BİLİMİNDE VE MODERN MEDENİ KANUNLAR HAZIRLANMASI SÜRECİNDEKİ ROLÜ	95
I. GENEL OLARAK.....	95
II. ORTAÇAĞ'DAN İTİBAREN HUKUK BİLİMİNİNDE ROMA HUKUKUNU ARAŞTIRAN EKOLLER.....	95
A. GLOSSATORLAR EKOLÜ	96

B. CONSILIATOR'LER (COMMENTATOR'LAR) EKOLÜ	102
C. HÜMANİST EKOL	107
D. ROMA HUKUKUNUN AVRUPA'DA ERKEN İKTİBASİ (REZEPTION) VE USUS MODERNUS PANDECTARUM EKOLÜ	109
E. DOĞAL HUKUK EKOLÜ.....	115
1. Genel Olarak.....	115
2. Doğal Hukuk Etkisindeki Kanunlaştırmalar ...	119
a. Prusya Medenî Kanunu (ALR: Preussische Allgemeine Landrecht) Ve Avusturya Medenî Kanunu (ABGB: Allgemeine Bürgerlichesgesetzbuch).....	120
b. Fransız Medenî Kanunu (CC: Code Civil)	122
F. TARİHÇİ EKOL	125
G. PANDEKT HUKUKU EKOLÜ.....	129
1. Genel Olarak.....	129
2. Pandekt Hukukunu İzleyen Kanunlaştırmalar.	131
a. Alman Medenî Kanunu (BGB: Bürgerlichesgesetzbuch).....	131
b. İsviçre Medenî Kanunu (ZGB: Zivilgesetzbuch; Or: Obligationenrecht) ...	134
§ 7. MODERN KANUNLAŞTIRMALARDAN SONRA ROMA HUKUK BİLİMİ.....	137
§ 8. SONUÇ.....	141
YARARLANILAN TEMEL KAYNAKLAR.....	149